

ÅRSPLAN 2023-2024 HØYLANDET BARNEHAGE

«Rom for alle-
blikk for den
enkelte»

Godkjent i samarbeidsutvalget:
16.10.23

Bilde: To gutter på to år går hånd i hånd langs veien.

AVDELINGER VED HØYLANDET BÅRNEHÅGE

Styrer: Tove Vang

Småbarnsavdelinger:

Ekornet

Barnegruppe 0-2 år.

Ped.leder: Siri Aune 100%

Fagarbeider: Bjørg Årsandøy 100%

Fagarbeider: Lena Eriksen 80 %

Lærling: Noah Ali Alzamel 100%

Haren

Barnegruppe 2-3 år

Ped.leder: Britt Sonja Myrmo 100%

Ped.leder: Anita Songe 70%

Assistent: Sissel Kolberg 90%

Fagarbeider: Ruth- Evy Tyldum 80%

Fagarbeider: Snefrid Lyng 80%

Storbarnsavdelinger:

Reven

Barnegruppe 2-5 år

Ped.leder: Mona Grongstad 100%

Ped. leder: Mona Hjellsand 40%

Fagarbeider: Janne Flått 100%

Fagarbeider: Ingun Flått 80%

Fagarbeider: Stine Øvereng 30%

Barnhagelærer: Anita Songe 30%

Gaupa

Barnegruppe -6 år

Ped.leder: Ingunn Sklett 80%

Ped.leder : Mona Hjellsand 40%

Fagarbeider: Gudmund Evensen 100%

Språklærer: Mykola Kozak 100%

Assistent: Aud Polle 80%

ÅRSPLANENS FUNKSJONER

- Foreldre/foresatte : Innsikt i barnehagens virksomhet og utgangspunkt for påvirkning og samarbeid.
- Personalet: Arbeidsredskap for å styre virksomheten i en bevisst og uttalt retning.
- Kommunen: Grunnlag for tilsyn
- Eiere, politikere og andre: Info om barnehagens pedagogiske arbeid.

Årsplanen bygger på forskrift om rammeplan, Lov om barnehager og Høylandet kommune oppvekstplan.

MÅL

Hovedmålet for barnehagen:

- Gi ett tilpasset barnehagetilbud til barnet, ut fra barnets individuelle behov.
- Barnet skal oppleve seg som ønsket, og en verdsatt deltager i et godt psykososialt fellesskap.
- Barna skal få et læringsmiljø som tar vare på deres nysgjerrighet, utforskertrang og undring.
- Barnehagen skal innarbeide gode rutiner for forutsigbarhet og trygghet.
- Vi vil skape et godt grunnlag for livslang læring, og tilpasse de 7 fagområdene til barnets alder, modenhet og interesser.

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

I en personalgruppe med ulike personligheter, ulike erfaringer og bakgrunn varierer holdninger og verdier.

Høylandet barnehage ønsker å formidle et verdigrunnlag som er samlende og enhetlig.
Vi er i en kontinuerlig prosess på hva vi ønsker å formidle om til barn, foreldre og medarbeidere.

Vi arbeider ut fra den "Gyldne regelen" og viktige verdier er : **Tillit, respekt, toleranse, likeverd, medvirkning, delaktighet og engasjement.**
Glede og humor preger hverdagen.

Personalet arbeider løsningsfokusert og vi vil arbeide med å finne styrken i enkeltbarnet og i hverandre.

Vi skal se de små ting som skjer i hverdagen, være opptatt av å finne løsninger på ting som kan bli bedre.

Vi legger vekt på den gode barndom med fokus på lek, vennskap og livsmestring
Gjennom medvirkning skal vi gi barna følelsen av mestring.

Barna tilegner seg holdninger og atferd i nær relasjon til oss voksne. Det er derfor viktig at vi er bevisst våre egne holdninger.

Barna og foresatte skal møte personal som er tilstede og ser den enkelte.

BARNEHAGENS SATSNINGSOMRÅDER

Lek

Leken har sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Vi skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.

Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek—alene og sammen med andre.

Lek gir grunnlag for vennskap på tvers av alder, språklig og kulturell ulikskap.

Barnehagen har stort fokus på voksenrollen i leiken. Et prosjekt i samarbeid med Universitet Nord.

Sosial kompetanse

Vi oppmuntrer barna til å gi uttrykk for sine tanker og meninger og møte dem med anerkjennelse.

Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Skape gode relasjoner og samhandlingsprosesser sammen med andre barn og voksne.

Ha fokus på vennskap. Nulltoleranse for mobbing og krenkelser, respekt for at alle er forskjellige.

Respekt for at alle er forskjellige.

Trygge barn

Tilknytningskvalitet (personal-barn) er svært viktig for oss i Høylandet barnehage.

De voksne skal stå for trygghet og nærhet og hjelpe barnet med å finne seg til rette.

Når barnet begynner i barnehagen brukes det god tid til det nye barnet og foreldrene.

Høylandet barnehage har et spesielt fokus på gode overganger for enkeltbarnet til ny avdeling og skolestart. Tilvenningen til ny avdeling starter tidlig på våren, med besøksdager.

Barns medvirkning ”Lætt meig grei det sjøl!”

Med dette som utgangspunkt fokuserer vi på sosial kompetanse og dialogpedagogikk i hverdagen.

Den gode dialogen ligger til grunn for samhandling, er anerkjennende, yter respekt, tar barnets perspektiv og lar det være medvirkende i forhold til egen hverdag. Det er viktig å gi barnet opplevelsen av aksept, likeverd og at barna hjelpes til å utvikle en god selvfølelse.

Vi ønsker å gi hvert enkelt barn en opplevelse av å være enestående:

«Sjá kerr eig kainn!»

Språk

En god språkutvikling er viktig for barn både på kort og lang sikt. Evnen til å bruke språket er avgjørende for hvordan barn kan kommunisere med voksne og med andre barn, hvordan de kan sette ord på erfaringer, fortelle om noe viktig, diskutere og reflektere sammen med andre. Språk er avgjørende for lek, læring, sosiale relasjoner og vennskap.

I Høylandet barnehage arbeider vi aktivt med språk ved å bruke konkrete, tegn, bilder og symbolstøtte i hverdagen.

Dette er viktig for at barn skal se sammenhengen mellom ord og gjenstander.

Vi har et språkprosjekt i samarbeid med Nord Universitet.

BÅRNEHÅGENS INNHALD

Omsorg

Omsorg er en forutsetning for barnets trygghet og trivsel.

Vi skal hjelpe hvert enkelt barn til å utvikle et positivt selvbilde og tro på seg selv.

Hvert barn skal få en opplevelse av å være enestående, ved å være gode rollemodeller gjennom egne holdninger og verdier.

Også barnas egne omsorgshandlinger skal verdsettes.

Vi ser det unike i barnet ved å gi positive tilbakemeldinger, ros, oppmuntring og anerkjennelse.

Læring

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang i et stimulerende miljø. De skal få mulighet til å utvikle grunnleggende kunnskap og ferdigheter og de skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetning.

Vi støtter barnas egen nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gir tilpasset utfordringer.

Barna skal få bruke hele kroppen og alle saner i sine læringsprosesser.

Livsmestring og helse

Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen.

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, skal barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

Flerkulturelt arbeid i barnehagen

Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.

Dette skal omfatte lokale, nasjonale og internasjonale perspektiver.

Pedagogisk dokumentasjon

Arbeidsverktøy som utvikler og sikrer kvalitet på vår praksis.

Barnas interesser/nysgjerrighet og engasjement skal være med å styre de valg vi gjør i barnehagen.

Lage dokumentasjoner fra hverdagen som grunnlag for refleksjon sammen med barn og personalet.

Bruk dokumentasjon og refleksjon som grunnlag for aktivitet og tema.

Realfag

Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag, slik at arbeide med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag.

Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktivitet.

SAMARBEID BARNEHAGE - HJEM

- Vi ønsker en åpen og tillitsfull kommunikasjon i det daglige.
- Vi bruker VISMA (app) som informasjonsflyt mellom bhg/hjem.
- To foreldresamtaler og to foreldremøter pr. år.
- Daglig samarbeid ved hente - bringe situasjoner.
- Det er viktig at foreldre tar seg tid til å informere personalet om det som har betydning for barnet.
- Er det noe som ikke egner seg å snakke om i garderoben, be om tid til samtale.
- Det er viktig at foresatte prioriterer tid til å høre hvordan barnet har hatt det i barnehagen.
- Før barnets oppstart i barnehagen tilbyr barnehagen besøksdag der det utveksles gjensidig informasjon om barnet og barnehagen.

Samarbeidsutvalget skal sikre et godt samarbeid mellom hjem og barnehage, og er ett formelt fora for å fremme foreldresamarbeid.

(bhlov §4)

ANDRE SAMARBEIDSPARTNERE

PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste), logoped, barnevern, Stat.ped Midt, Bup og familieenheten ved behov og i samarbeid med foreldre.

Samtykke foreligger før kontakt med enhetene jmf. § 32 i bhg loven og § 13 i forvaltningsloven.

PPT har kontordager/observasjon i Høylandet barnehage ca hver tredje uke.

Helsesøster: 4-årskontroll gjennomføres i samarbeid med barnehagen.

Skole: Forberede skolestart for 6 - åringen. Besøk på skolen, barna får utdelt en fadder fra 3 kl.

Aktiviteter med fadderbarna.

Mai/juni: Foreldremøte med rektor angående skolestart. (jmf. Plan overgang barnehage – skole)

Spesialpedagogisk koordinator ved Høylandet barnehage: Ansvar for kartlegging.

Koordinerer samarbeid med samarbeidspartnere.

Fysioterapeut: Etter behov, samt motorisk kartlegging av skolestartere høst og vår.

Noricom: Bruk av tolketjeneste ved behov.

Høylandet kommune har innført BTI (Bedre tverrfaglig innsats/ Stafettlogg) Et arbeidsverktøy som skal følge opp barn med ulike utfordringer.

KROPP, BEVEGELSE, MÅT OG HELSE

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- Opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt.
- Blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og variert kosthold.
- Videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper.
- Opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer.
- Bli trygge på egen kropp, får en oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser.
- Setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser.
- Får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.

	MÅL	For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
P R O G R E S J O N	0-2 år Få en positiv selvoppfatning	Oppleve mestring i trygge omgivelser. God fin- og grovmotorisk utvikling og kroppsbeherskelse. Få gode matvaner og ulike sanseinntrykk gjennom smak, lukt og føle.
	2-4 år Få utvikle sin motorikk	Få positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring. Utvikle rytmen og kroppslig balanse, samt styrke grov- og finmotoriske ferdigheter, som f.eks blyant og saksgrep. Gode erfaringer med uteliv til alle årstider. Gode matvaner, smake nye matvarer.
	4-6 år Se betydning i det å ta vare på seg selv, andre og omgivelsene rundt.	Oppleve glede ved å bruke koppen og få gode erfaringer med friluftsliv til ulike årstider. Innarbeide faste rutiner for hygiene, ved toalettbesøk og før måltider. Få kunnskap om menneskekroppen og få forståelse av viktigheten av et sunt kosthold. Forståelse for hvordan man tar vare på miljøet.
	Voksenrollen	Skal være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring. Bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile.

ANTALL, ROM OG FORM

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger.
- Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper.
- Leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på.
- Erfare størrelse i sine omgivelser og sammenligner disse.
- Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse.
- Undersøker og gjenkjenner egenskaper med former og sorterer dem på forskjellige måter.
- Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede.

		MÅL	For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
P R O G R E S J O N	0-2 år	Barna skal bruke sansene og gjøre seg kjent med rom og form	Få erfare å leke med ulike former og mønstre. Bli kjent med ulike begreper, som stor, liten, minst, mellom og størst. Plasseringsord; over, under og bak. Få tilgang til relevante materialer og leker, som putteboks, puslespill og klosser. Etter hvert delta ved f.eks. dekke bord og rydde.
	2-4 år	Å bli kjent med geometriske begreper, romforståelse, tall og telling	Få erfare, utforske og leke med tall, mønster og form. Bli kjent med enkle matematiske begreper; lik, større, mindre og mer. Kunne tallene 1-10. Kunne former som sirkel, firkant og trekant. Lære om størrelser og plasseringsord. Få erfaringer med å se og lage mønster, samt utforske rom og plassering.
	4-6 år	Få eksperimentere med antall, rom og form	Erfare ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne. Tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper gjennom praktiske oppgaver, lek med tall og beregning. Telling og lek med mengde og form.
	Voksenrollen		Styrke barn nysgjerrighet, matematikk glede og lyst til å utforske matematiske sammenhenger. Resonere og undre seg sammen med barna om likheter, ulikheter, størrelse og antall. Tilby materiell som gir barna erfaringer med klassifisering, sortering og sammenligning. Bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- Har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer.
- Tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- Bearbeider inntrykk og følelser i møtet med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne.
- Møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst, og kulturopplevelser sammen med andre.
- Bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk.
- Opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.

	MÅL	For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
P R O G R E S J O N	0-2 år Barna skal oppleve tilstedeværelse av kunst/kultur	Opplive glede ved musikk, rytme og bevegelse. Være sammen om kulturopplevelser. Få erfaringer med ulike estetiske materialer og virkemidler; fingermaling, leire, sang, dans og musikk. Få kjennskap til primærfargene; gul, blå og rød.
	2-4 år Styrke barnas kulturelle identitet og personlig uttrykk	Få mulighet til å utforske mange ulike formingsaktiviteter som f.eks. maling med ulike teknikker, lage julepynt og påskepynt samt bruk av materialer vi finner i naturen. Lytte til musikk og legge til rette for bevegelse til musikk. Få kjennskap til ulike farger og at de kan blandes til nye farger. Respekt for personlig uttrykk. Feire samefolkets dag.
	4-6 år Kunst/kultur og estetikk skal bidra til nær og gjensidig forståelse	Bruke ulike musikalske uttrykk sammen med andre. Lære sanger med flere vers. Ta i bruk ulike estetiske virkemidler og teknikker til å skape eget uttrykk, samt vise glede over det andre får til. Lære farger og kunne benevne og sortere ut fra disse. Vite hvordan man kan lage grønn, orange og lilla. Feire samefolkets dag og snakker om andre kulturer.
	Voksenrollen	Sørge for at barna daglig har tilgang til variert materiale og verktøy for skapende virksomhet. Motivere og inspirere barna til å uttrykke seg kreativt og gi dem mulighet for å finne sine egne uttrykksformer.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- opplever og utforske naturens mangfold.
- Får gode opplevelser med friluftsliv året rundt.
- Opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover.
- Får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen.
- Får kunnskap om dyr og dyreliv.
- Lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi.
- Får kjennskap til menneskets livssyklus.

MÅL		For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
P R O G R E S J O N	0-2 år Barna skal bli kjent med nærmiljøet	Erfare naturen via sansene; smake, lukte, føle, høre og se. Føle glede over å være i naturen. Få kjennskap til ulike husdyr og dyr i naturen. Turer i nærmiljøet.
	2-4 år Få innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen	Få erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster. Oppleve glede ved å ferdes i naturen og undre seg over naturens mangfold. Få være med på turer i all slags vær og årstider. Begynnende innsikt og kunnskap om dyrene og naturens gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon.
	4-6 år Barna skal få erfaring og innsikt i hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv	Få delta i konstruksjonslek, f.eks. lego, jovo, div. byggeprosjekt etc. Lære seg å iaktta, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verden. Vite om de fire ulike årstidene og hva som preger dem. Vite om de ulike natursammenhenger, som f.eks. sol, måne, planeter, mørketid, vær, regn, snø, is...
	Voksenrollen	Inkludere friluftaktiviteter i barnehagens hverdagsliv. Stimulere barna til å oppleve med alle sanser. Legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring og utforskning og læring. Gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflekterer og lage egne forklaringer på problemstillinger og til å delta i samtaler om det det har opplevd.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- Får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen.
- Utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål.
- Får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier.
- Får en forståelse for det finnes mange ulike måter og forstå ting på og leve sammen på.
- Utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.

P R O G R E S J O N	MÅL	For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
	0-2 år Skape tid og rom for undring	Utvikle empati. Sanseopplevelser knyttet til høytider. Få undre seg i samlinger og gjennom samtaler med voksne. Få muligheter til å ivareta det som skjer her og nå.
	2-4 år Gi mulighet for undring og filosofering i samtaler	Komme med innspill som vi sammen kan filosofere rundt. Opplive at samtaler i seg selv har verdi og mening. Tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier. Opplive en hverdag preget av samhandling som over opp interessen for å være sammen med andre
	4-6 år Utvikle vennskap, respekt og toleranse for andre	Gjennom erfaringer og veiledning få styrket evnen til innlevelse og forståelse for andre. Få konstruktiv hjelp til å løse konflikter. Få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn, som er representert i barnehagen Få lærdom om og aksept for ulike livssyn og kulturforskjeller samt interesse for hverandres bakgrunn.
	Voksenrollen	Møte barnas tro, spørsmål og undring med alvor og respekt. Bidra til forståelse og toleranse for ulike kulturer. Være seg bevisst den betydningen personalet har som forbilde.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- Utrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter.
- Bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter .
- Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd.
- Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord.
- Møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer.
- Opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale.
- Utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråkuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese og skriveaktiviteter.

		MÅL	For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
		P R O G R E S J O N	0-2 år Barna skal oppleve nærmiljøet
2-4 år Barna skal erfare seg som aktive deltakere i lokalsamfunnet	Få tilhørighet i fellesskapet. Få bearbeide inntrykk og opplevelser. Være med i butikken å handle, bruke idrettsbanen og gå på turer. Få erfare at gutter og jenter har lik verdi, og har like muligheter ut fra egne ønsker.		
4-6 år Barna skal møte media og få en begynnende forståelse for bruk og etikk.	Få kunnskap om å tilknytning til lokalsamfunnet. Få stimuli til geografiske opplevelser og filosoferinger. Begynnende forståelse for fornuftig bruk av digitale medier. Besøke forskjellige institusjoner i nærmiljøet, blant annet brannstasjon, bibliotek, kirke, skole, sykehjem etc. Lære om samenes samfunn og kultur.		
Voksenrollen	Arbeide for at alle barn får erfare at de er verdifulle og viktige for fellesskapet. Arbeide for et inkluderende miljø, som motvirker mobbing og rasisme. Bruke nærmiljøets ressurser til gode opplevelser og læringsmuligheter. Sørg for at barnehagen bidrar aktivt i nærmiljøet.		

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Rammeplanen sier at barnehagen skal bidra til at barna:

- lytter, observerer og gir respons i gjensidig samhandling med barn og voksne
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- bruker sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær
- får et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser og kunnskaper, samtaler, og som inspirasjon til fabulering og nyskaping
- lytter til lyder og rytme i språket og blir fortrolige med symboler som tallsiffer og bokstaver
- blir kjent med bøker, sanger, bilder, media m.m.

P R O G R E S J O N	MÅL	For å nå målene, er kriteriene at personalet skal støtte barna slik at de kan....
	0-2 år Få oppleve et rikt språkmiljø	Få respons på babbel på stellebordet, samspill. Respons i gjensidig språklig samhandling i lek, sang og rytmikk. Lære begynnende turtaking. Få interesse for bøker, bilder, sanger, rim og regler. Lære dagligdagse begreper. Følge enkle instruksjoner.
	2-4 år Få oppleve språket i gjensidig samhandling	Være i dialog over litt tid og formulere sine ønsker verbalt. Gi respons i samhandling med barn og voksne. Bli lyttet til å forstått. Gjøre språklige erfaringer gjennom lek. Lære å vente på tur. Ta kontakt på positiv måte. Lære rim, regler og sanger som brukes ofte, og ha ro på seg til å lytte til høytlesning. Ta imot enkle muntlige beskjeder.
	4-6 år Få oppleve felleskap i kommunikasjon med andre	Uttrykke følelser, meninger og ønsker. Ha rom og tid til å leke med språket under lek. Bli fortrolig med tallbegreper, bokstaver og begreper. Være i lek over tid. Følge sosiale «spilleregler». Fortelle en historie med en viss sammenheng og lytte oppmerksomt til høytlesning. Ta imot muntlig beskjed.
	Voksenrollen	Skape et språkstimulerende miljø. Oppmuntre til å lytte, samtale og leke med rim og rytme. La barna møte symboler, som bokstaver og siffer i dagligdagse sammenhenger. Skape spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale.

ÅRSHJUL

• HØST

August: Innkjøring/tilvenning
Sept: Brannvern/førstehjelp
Okt: kroppen min

2 planleggings dager før oppstart av nytt år
Tilvenning/ bli kjent på ny avdeling
Foreldremøte/samtaler
Samarbeidsutvalg møte
Planleggingsdag okt/nov

• VINTER

November: kroppen min
Desember: Jul
Januar: Samisk kultur
Februar: Avdelingens tema
Mars: Avdelingens tema

Tradisjonelle juleforberedelser
Juleferie
Skolestarterne får sine faddere utdelt.
Samefolkets dag. 06.02
Foreldremøte/samtaler
Ti-Kvello
Påsketradisjoner
Påskeferie

• SOMMER

Juni: Sommeraktiviteter
Juli: Sommeraktiviteter

Sommer turnus -
sammenslåing av avdelinger

Avslutning for skolestarterne

VÅR

April: Miljø og tradisjoner
Mai: Miljø og tradisjoner

6-åringene -
skoleforberedende aktiviteter

Tilvenning for overgang til ny avdeling.
Info-/velkomstbrev til nye barn/foreldre
30.04 frist for melding om sommerferie.
17. Mai